

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2021

**SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE LA I
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 3

Meputso: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKAKWEŠIŠO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- O se bone thola boreledi teng ga yona go a baba.
 - Seithati e be e le lekgarebe le lebotse la go ithata eupša a na le maitshwaro a mabe, a swere mmatswalagwe gampe.
- 1.2 O be a phela a hlwekile.
- 1.3 Mohlophi o be a šoma moepong go la Gauteng gomme Seithati a rekišetša bašomi ba moepong dijo.
- 1.4 Barutwana ba tla fa dikarabo tša maleba tša go fapana. Mohlala:
- Ke kwana le ona ka gore go na le batho ba bangwe bao nago le maina a mabotse goba a mabe eupša mediro ya bona ga e tšweletše kamano le maina ao.
- 1.5
- O rata go tšweletša kgopolo ya gore Mohlophi o be a etela lefelong leo la lekgarebe gantši.
 - O be a sa laetše go itshola.
- 1.6
- Fegollang se borala mampša re lapa melala.
 - Re botšeng seo le re bileditšego sona gobane ke kgale re se letetše, ebile re fela pelo.
- 1.7 Ba thopane dipelo.
- 1.8 Bogadi ke lapa leo mosadi a nyetšwego gona.
- 1.9
- Moagišane wa bona ke yena yoo a bego a thuša MmagoMohlophi ka dilo tše dintši – o be a mo hlapiša ebile a mo apeela.
 - Mohlophi bjale o nyetše mosadi, gomme go holofelwa gore mosadi wa gagwe o tla tšea maikarabelo a go hlokomela mmatswalagwe.
- 1.10 Seithati o ile a thoma go fetoša mekgwa/ a ba bontšha mekgwa ye mebe yeo ba bego ba sa e tsebe.
- 1.11 Go tšweletša go dumediša ka tlhompho.
- 1.12
- MmagoMohlophi o be a le ka gare ga ditšhila tša go se kgotlelelege.
 - Diaparo tše a bego a di apere di be di tletše ditšhila.
- 1.13 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Nka thwala moagišani yola a bego a mo thuša pele ke nyala gore a šome go mo thuša.
 - Ke tla wa pelo ge ke le mošomong ke tseba gore bomma ba hlokometšwe.

1.14 Karabo ya morutwana e akaretše dintlha tše di latelago:

- Mohlophi o swabišitšwe ke seemo seo a hweditšego mmagwe a le ka go sona.
- O botša Seithati gore ge e le gore ka nnete o a mo rata o swanetše go rata le mmagwe.

1.15 O botša monna wa gagwe gore o ntšhitše phefo ka ganong, seo se ra gore ga se a bolela selo.

1.16 Barutwana ba tla fa maikutlo a go fapana. Mohlala:

Maikutlo a lethabo.

- Ke thabišwa ke gore Seithati o a kwešiša gore monna le mosadi ba swanetše go dula mmogo.
- Ke thabišwa ke gore Seithati o a kwešiša gore ge ba sa dule mmogo ba ka fetša ba sa tshepagalelane lenyalong la bona. (E TEE fela)

1.17 • O nagana gore Seithati o dira phošo. Ke ka lebaka leo a rego o be a sa itshole.

- Seithati o na le pelo ye mpe.
- Ga a na kwelobohloko.

[Ntlha E TEE fela gomme e fahlelwe ka lebaka la maleba]

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše hlano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Dintlha tša morutwana di akaretše tše di latelago:

1. Mmušo o thuša bana ba dišwana ka go ba abela dijo le diaparo.
2. Bao ba lego ka tlase ga mengwaga ye 18 ba amogela tšhelete ya bošwana.
3. Tšhelete yeo ke ya go ba thuša go reka dinyakwa tša motheo.
4. Sekolong bana ba ka rutwa go bjala merogo.
5. Barutiši ba kgopele diaparo le dipuku tša kgale go batswadi ba bana ba bangwe.
6. Borakgwebo ba thuše ka go fa bana mešomo nakong ya maikhutšo a dikolo.
7. Mekgatlo ye mengwe le yona e ka tsentšha letsogo. [Dintlha tše šupa fela]

Temana

Mmušo o thuša bana ba dišwana ka go ba abela dijo le diaparo. Bao ba lego ka tlase ga mengwaga ye 18 ba amogela tšhelete ya bošwana. Bafepi ba bana ba dišwana ba swanetše go šomiša tšhelete yeo gabotse. Sekolong bana ba ka rutwa go bjala merogo. Barutiši ba kgopele diaparo le dipuku tša kgale go batswadi ba bana ba bangwe bao ba sa hlokego. Borakgwebo ba thuše ka go fa bana mešomo nakong tša maikhutšo. Mekgatlo ye mengwe le yona e ka tsenya letsogo.

Mokgwa wa go swaya:

D = Dintlha (7)

P = Polelo – Tšhomišo ya polelo ya maleba = meputso ye meraro. (3)

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3 SERETO SEO SE SA BONWAGO

Mo feng mantsikinyane – S.N. Tseke

- 3.1 ... o kotimela mahlwana ...
- 3.2 Go gatelela kgopolo ya gore seretwa se a lwala. / Go kgokaganya dikgopolo tša gore seretwa se a lwala. / Go tliša mošito seretong.
- 3.3
- Seretwa se a lwala.
 - Sereti se re se fiwe sehlare sa go alafa bolwetši bjoo.
- 3.4 ... o tla ... sereti se šomišitše ... o tla ... go laetša gore seretwa se tla bona bokaone.
- 3.5 Ke taetšo ya gore sehlare seo se a galaka/baba.
- 3.6
- ... o tla thoma kgethologanyo ya maaka le nnete – o tla botega.
- 3.7 Maikutlo a kwelobohloko
- Sereti se kwela seretwa bohloko ka ge se lwala.
 - Sereti se eletša ka go fodiša bolwetši.
- (E TEE fela)

POTŠIŠO YA 4 DIRETO TŠE DI BONWEGO

4.1 Setsopolwa sa A – *Matete a lefase* – N.S. Puleng

4.1.1

a		o]
a		o	
b	e lego	e	
c		a	
a		o	

- 4.1.2 Gomme ka moka o di šeditše
Gobane o di beile boitshenkong.
Kgopolo ya gore Modimo o hlokometše tšohle e elelela mothalotheong wa go latela.
- 4.1.3
- "ntšu"/"lago" / "ina" / "atla" (E TEE fela)
Gore mothalotheo o balege ka lebelo / go tliša mošito / gogatelela dikgopolo.

4.1.4 (a) Moko ke tabakgolo/kgopolokgolo ya sereto.

- Sereti se laetša ka moo Modimo a hlotšego tlhago ka gona ka go laetša dilo tšeo a di bopilego ka bokgwari.
 - Lefase le tletše ka matete, mathaithai, mahloko, mararankodi le ditlaišego.
 - Morena o di tseba ka moka ebile ga a tšhošwe ke selo.
 - Tšohle di laolwa ke yena.
 - Morena ke mohlodi wa tšohle.
- [Dintlha tše tharo fela]

4.2 **Setsopolwa sa B – *Khudugo*: S.R. Machaka**

4.2.1 Sereto se ke lehlologelwa.

- Sereti se hlologetše gae mo se bego se dula gona.

4.2.2 • Sereti se be se dutše ka boiketlo.

- Sereti se be se dutše nageng ya mokhorro.

4.2.3 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana tša maleba.

Mohlala:

Moya wa makalo/kgakanego/kwelobohloko.

- Sereti se gakantšhitšwe ke ka moo ba mo tlošitšego lefelong la gabo ba mo iša lefelong le a sa le tsebego.

4.2.4 Maikutlo ke moya woo moreti a lego go wona ge a reta.

- Sereti se tšweletša maikutlo a maswabi/manyami/lehloyo/.
- Sereti se nyamišitšwe/tennwe ke ge se hudušeditšwe leganateng la go bolaiša tšhego, tlala le lenyora.
- Sereti se hudušitšwe ka kgang.

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 ... le borutho. Le hlaola lesogana.
...wa lona. Leamanyišala.
- 5.1.2 Lesogana le botšišitše kgarebjana ya lona gore ba ja eng tšatši leo.
- 5.1.3 (a) nyenyefatšo ya go tšweletša lenyatšo
(b) nyenyefatšo ya go tšweletša lerato
- 5.1.4 Lerato
Barutwana ba tla hlama mafoko a go fapana. Mohlala:
Lerato o rekile sefatanaga sa mabaibai.
- 5.1.5 • Go laetša gore tiragalo e dirwa ke seboledi godimo ga sona seboledi seo.
Barutwana ba tla hlama mafoko a go fapana. Mohlala:
Mma o **nkapeela** dijo tše bose ka LaMorena.
- 5.1.6 Barutwana ba tla hlama mafoko a go fapana. Mohlala:
Ke rile ke tle ke le hlole matsogo mamohla.
- 5.1.7 Lerato le fahlile lesogana la batho.
- 5.2 5.2.1 Ke mang yo a sa ratego bophelo?
Go gatelela kgopolo ya bohlokwa bja bophelo.
- 5.2.2 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Mme o rata go paka dikuku.
- 5.2.3 Mehlae ga e khupetše dipersente tše 30 tša lefase.
Modirišopego.
- 5.2.4 Balekwa ba tla fa ditlamorago tša go fapana tša maleba. Mohlala:
• Go hema moya wa ditšhila.
• Kgogolego ya mobu
• Phišo ye e feteletšego.
(Tše pedi fela)
- 5.2.5 Ga di tlogelane / ke selo se tee.
- 5.2.6 • Go hlatha felo.
Moselana wa –ng o hlomeseditšwe go leina gore e be lefelo.
- 5.3 5.3.1 Batho ba mengwaga ye 18 le go feta moo.
- 5.3.2 Kgopolo ya go hlohleletša batho go yo hlabela gore ba efoge bothata bja bolwetši bja COVID-19.
- 5.3.3 Go thuša mašole a mmele go lwantšha twatši ya 'Corona Virus'.
- 5.3.4 Vaccine e hlanelwa kae. / Batho ba ingwadiša kae.
(E tee fela).

POTŠIŠO YA 6

- Morwa
- di boletšego
- mpelaela
- tsemile
- gabedi
- **Ke** yo madi ...
- madimabe
- tšweletše
- yoo
- hlokofala

Palomoka: 100 meputso